

धर्मादिर्ज्ञेयः तस्य त्रिविषये मे मवचो विद्धि ॥ ९ ॥ प्रतिविधातव्यः चिकित्सनीयः ॥ ९ ॥ यतः पुरस्तादध्ययनकालेऽनुपाहता अशिक्षिता अतः दुर्बलस्यैकदेशाध्ययनवतः प्रज्ञाकुतः न कुतः श्रित्यर्थः ॥ १० ॥ द्वे धर्मेऽस्यैव कर्मणः क्वचित्काले धर्मत्वं क्वचिदधर्मत्वमिति द्विप्रकारत्वं तस्मिन्माप्ते तदनभिज्ञः संशयं संकटं प्राप्नोति अहिंसाया धर्मत्वे पिचोरक्षया पापं भवति तद्विदं ज्ञेयं ॥ ८ ॥ पार्श्वतः पश्चात् करणं करणीयं विष्टं भित्वा निश्चित्या चि मवर्षे प्रजाभ्यः षड्भागस्यार्धं अंशत्रयं वापहीष्यामीत्यभि संधाय प्रकारयेत् आपत्काले तमेव षड्भागं सार्धगुणं सपादगुणं वा प्रकर्षेण गृह्णीयात् तत्कुर्वन्मूढदृष्ट्याऽधर्मी भवति न तु प्रज्ञादृष्ट्यर्थः ॥ ९ ॥ सतां मतमिति शेषः ॥ १० ॥ मुष्णंति धर्मशास्त्रविरुद्धं अर्थशास्त्रं नादत्तव्यमिति वदंति वैषम्यं अप्रामाण्यं अधर्मत्वं वा ॥ ११ ॥ शास्त्रचोरनिदाप्रसंगानुपजीविनोपि निदति आजिजीविषव इति सार्धं श्रुतुभिः

बुद्धि संजननो धर्म आचारश्च सतां सदा ॥ ज्ञेयो भवति कौरव्यसदा तद्विद्धि मे वचः ॥ ५ ॥ बुद्धिश्चेष्टा हिराजानश्चरंति विजयैषिणः ॥ धर्मः प्रतिविधातव्यो बुद्ध्या रा ज्ञातस्ततः ॥ ६ ॥ नैकशाखेन धर्मैर्गणराज्ञो धर्मो विधीयते ॥ दुर्बलस्य कुतः प्रज्ञा पुरस्तादनुपाहता ॥ ७ ॥ अद्वयज्ञः पथि द्वैधे संशयं प्राप्नुमर्हति ॥ बुद्धिद्वैधं वेदित व्यं पुरस्तादेव भारत ॥ ८ ॥ पार्श्वतः करणं प्राज्ञो विष्टं भित्वा प्रकाशयेत् ॥ जनस्तच्चरितं धर्मं विजानात्यन्यथान्यथा ॥ ९ ॥ अमिथ्या ज्ञानिनः कचिन्मिथ्या विज्ञा निनः परे ॥ तद्वैयथायथं बुद्ध्वा ज्ञानमाददते सतां ॥ १० ॥ परिमुष्णंति शास्त्राणि धर्मस्य परिपंथिनः ॥ वैषम्यमर्थं विधानां निरर्थाः स्यापयंति ॥ ११ ॥ आजि जीविषवो विद्यां यशः कामौ समंततः ॥ ते सर्वे नृपपापिष्ठा धर्मस्य परिपंथिनः ॥ १२ ॥ अपक्वमतयो मंदानजनानंति यथा तथं ॥ यथा ल्यशास्त्रकुशलाः सर्वत्रायुक्ति निष्ठिताः ॥ १३ ॥ परिमुष्णंति शास्त्राणि शास्त्रदोषानुदर्शिनः ॥ विज्ञातमर्थं विधानां सम्यगिति वर्तते ॥ १४ ॥ निंदया परविधानां स्वविद्यां स्यापयंति च ॥ वागा स्त्रावाकशरीभूता दुग्धविद्या फलाइव ॥ १५ ॥ तान्विद्यावणिजो विद्धिराक्षसानिव भारत ॥ व्याजेन सद्भिर्विहितो धर्मस्ते परिहास्यति ॥ १६ ॥ न धर्मवचनं वाचा नैव बुद्ध्यति नः श्रुतं ॥ इति बार्हस्पतं ज्ञानं प्रोवाच मघवा स्वयं ॥ १७ ॥ न त्वेव वचनं किंचिदनिमित्तादि होच्यते ॥ सुविनीतेन शास्त्रेण न व्यवस्यं त्यथा परे ॥ १८ ॥

॥ १२ ॥ १३ ॥ १४ ॥ १५ ॥ १६ ॥ १७ ॥ १८ ॥ दंभिर्न निंदत्यर्थेन व्याजेनेति कृत इति शेषः तेतव ॥ १६ ॥ प्रकृतमाह नेति वाचो केवलया बुद्ध्यतर्केण वा केवलेन धर्मवचनं धर्मनिश्चयो नास्ति अपितु समुच्चिताभ्यां उभाभ्यां ध र्मनिर्णय इत्यर्थः ॥ १७ ॥ न त्विति आततायी ब्राह्मणो पिहंतव्य इत्यादि वचनं कामतो ब्राह्मणं हंतुः प्रायश्चित्तं न विद्यत इत्यनेन विरुद्धमपि निष्कारणं प्रवर्तते को हिते द्वेदयमुष्मिं ह्येके स्तिवानेति वचनं यथा दि क्ष्वतीकाशान् करोतीत्यतीकाशविधिपरं न तु परलोको फले संदेहोपन्यासपरं एवं अततायि ब्राह्मणवधवाक्यमपि अततायी सर्वथा हंतव्य इत्येवं परं इति कैश्चिदुच्यते अपरे तु सुविनीतेन युक्तिमतापि शास्त्रेण शिक्षितं आततायिवधं न व्यवस्यंति कर्तव्यत्वेन न निश्चिन्वंति अहिंसा शास्त्राबल्यत्वात् आत्मवधार्थं युथा तद्गोरिवाततायिनोप्यालानं रक्षेन्मगा भिवतं हन्यादिति तेषां भावः ॥ १८ ॥